

**ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ
РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОЕКТУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ
ТА ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ В УКРАЇНІ
«МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК, ОРІЄНТОВАНИЙ НА
ГРОМАДУ» В СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ ЗА 2008 РІК**

З моменту проголошення своєї незалежності Україна зробила значний поступ в економічному розвитку. Проте й дотепер країна має низку серйозних проблем. Серед них – нерівномірне економічне зростання – лише незначна частина населення має сталі прибутки. Ті, хто потерпає найбільше (понад 60 % населення), живуть переважно в сільській або напівсільській місцевості.

Низький рівень життя на цих територіях характеризується не тільки низькими доходами, а й незадовільним станом базової соціальної інфраструктури, медичних послуг, освіти та проблем з постачанням питною водою.

Досвід Європейської Комісії має багато пілотних моделей проектів сталого регіонального та місцевого розвитку. Однак стандартного підходу «згори - донизу» не достатньо для швидкого та ефективного розв'язання нагальних потреб малозабезпеченого населення.

Узагальнивши досвід від реалізації попередніх проектів, ПРООН в Україні розробила комплексний метод в розвитку територій за принципом «знизу - догори», який отримав своє вираження в Проекті «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду».

Головною метою Проекту є створення сприятливого середовища для сталого довготривалого соціально-економічного та громадського розвитку на місцевому рівні шляхом підтримки місцевого самоврядування та активізації ініціатив громади, що сприятиме загальному гуманітарному розвитку.

За результатами проведеної роботи у 2008 році Сумським обласним ресурсним центром громад були зроблені наступні висновки.

З одного боку, механізми, успадковані від надзвичайно централізованої системи визначення політики, планування, бюджетування та прийняття рішень, не так вже й просто пристосовувати до потреб, інтересів та пріоритетів, як їх бачать громада. З іншого ж боку, значну складність становить загальна пасивність населення та

обмежені можливості місцевої влади знаходити необхідні для цього кошти.

Значна пасивність населення є результатом не тільки колишньої і можливо теперішньої централізованої політики. Протягом 90-х початку 2000-х років на території України та Сумської області діяла і діє значна кількість шахрайських організацій, які сформували у громад недовіру до інноваційних дій, особливо, якщо в них фігурують фінансові суми громад.

Саме із цієї причини Проект сформував політику **«відсторонення від коштів громади»**, тобто громада, яка приймає участь в Проекті не повинна віддавати кошти («свої 5%») представникам Проекту. Організація громади, як юридична особа повинна продемонструвати наявність коштів або в касі організації, або на банківському рахунку. При цьому банківську установу громада також обирає самостійно.

Ще одним цікавим фактором спілкування з громадами під час перших діалогів є те, що, окремі громадяни, маючи безліч проблем, не можуть визначити першочергову та не можуть дійти згоди щодо вирішення спільної проблеми.

Попередня відповідь може полягати в:

- слабкому лідерстві сільського, селищного, міського голови, або обраного голови громади;
- специфічності розвитку території (коли агрофірма чи сільрада вирішує проблеми за людей, формуючи в них неспроможність вирішувати проблеми та розвиває споживацький характер).

Також позитивом у реалізації проекту стали проведення навчання членів громад та форумів місцевого розвитку, адже для вдалої реалізації будь-яких ініціатив, необхідні знання та навички. Для вдалого впровадження мікропроектів громад - спеціальні знання. Максимум необхідних знань для початку діяльності організацій отримали учасники з Охтирського, Липоводолинського, Тростянецького та Краснопільського районів на тренінгах «Ефективне управління організацією громади», «Спільне планування» та «Написання мікропроектної пропозиції» у **листопаді-грудні 2008 року**. Загалом, під час тренінгів необхідні знання отримали 244 представників громад, голів сільських рад, представників органів державної влади та місцевого самоврядування.

У ході проведення тренінгів учасники систематизували отримані знання, працювали у

групах, приводили приклади з життя громадян з вибраних населених пунктів. Цікавою виявилась робота зі SWOT аналізу громади та проекту громади.

Є два, як мінімум, два позитивні фактори проведення спільного навчання громад:

➤ Громади мають можливість поспілкуватися між собою, виявити спільні проблеми, поділитися шляхами їх вирішення;

➤ Підтримка влади (РДА, РР) та можливість часто спілкуватися з її представниками для вирішення як поточних питань, так і нагальних потреб громади.

Черговим етапом, і найважливішим, є підготовка та подання на розгляд Форуму місцевого розвитку мікропроектної пропозиції – того основного плану діяльності, за яким громада буде діяти протягом 2009 чи 2010 років.

Форум Місцевого Розвитку (далі - ФМР) є консультативно-дорадчим органом, який створюється спільним розпорядженням голови райдержадміністрації та районної ради і діє для підтримки та розвитку ініціатив громад району.

Саме з метою допомоги активним громадам в підготовці МПП Сумським ОПВ спільно з партнерами було організовано та проведено Форуми Місцевого Розвитку у Краснопільському, Охтирському, Тростянецькому та Липоводолинському районах у **листопаді – грудні 2008 року**.

24 листопада 2008 року пройшов перший форум місцевого розвитку в Краснопільському районі, з 11 по 12 грудня 2008 року - в Тростянецькому, Охтирському та Липоводолинському районах.

За результатами роботи форумів прийняті рішення про включення до бюджетів районів на 2009 рік співфінансування ініціатив громад не менше, ніж 250,0-300,0 тис. грн. Головам сільських рад дано доручення всебічно сприяти у розвитку новостворених організацій громад, що планують реалізувати власні проекти та всіляко допомагати у написанні мікропроектної пропозиції.

Наступний крок у впровадженні проекту є найважливіший – підготовка мікропроектної пропозиції на отримання фінансування від спільного проекту Європейського Союзу та Програми розвитку ООН та співфінансування від партнерів – різних рівнів влади. І лише від вміння та бажання працювати буде залежати те, як швидко громади зможуть отримати кошти на реалізацію власних ініціатив.

Підсумовуючи, можна з впевненістю зазначити, що проведення форумів – це, по-перше, налагодження зв'язків між владою та громадою для подальшої співпраці в ході реалізації мікропроектних пропозицій, по-друге – започаткування довготривалого діалогу «влада-громада» для розбудови громадянського суспільства як в області, так і в Україні.

Досягнуті результати:

- Підписання тристоронньої Угоди про Партнерство між ПРООН, Сумською облдержадміністрацією, Сумською обласною радою, райдержадміністраціями та районними радами – учасниками Проекту;
- Проведення 9 презентаційних районних семінарів;
- Проведення 41 презентаційний сільський семінар;
- Проведення 28 загальних зборів громад населених пунктів-перших діалогів у громадах;
- Проведення 12 навчальних тренінгів для громад;
- Створення та проведення 4 Форумів Місцевого Розвитку;
- Постійне висвітлення реалізації Проекту в місцевих ЗМІ

Досягненнями Проекту є:

- Проведено юридичну реєстрацію 17 об'єднань громадян з 40 учасників Проекту;
- Легалізовано 21 об'єднання громадян з 40 учасників Проекту;
- Найактивніші організації громад – (20 громад) пройшли тренінги з управління та планування громадою, підготовки мікропроектних пропозицій
- В 4 районах із 8 відбулися перші Форуми Місцевого Розвитку

Враховуючи проведені протягом 2008 року заходи та досягнуті результати можливо зробити відповідні **висновки**:

1. Основні проблеми, якими переймаються громади та мають велике бажання їх вирішити – це якість питної води та якість медичних послуг. Так, відповідно до планів розвитку громад 7 проектів – це реконструкція ФАПів та амбулаторій, 8 – підведення чи реконструкція водогонів, 4-направлені на вирішення проблем з енергозбереження (реконструкція сільських будинків культури та шкіл, підведення вуличного освітлення) та 1 – закупівля шкільного автобуса;
2. Оскільки область до сьогодні не мала практики співпраці з міжнародними донорами, то не всі сільські ради в змозі оцінити можливості участі громад у проекті. Поки ще громадський сектор задіяних сільських територій не може реально оцінити можливості отримання незворотньої фінансової допомоги від Європейського Союзу у формі майбутніх інвестиційних проектів;
3. Існують сумніви населення щодо фінансування проектів (через складну політичну та економічну ситуацію в державі загалом та в області зокрема).
4. Позитивом проекту є те, що саме громади починають впливати на політику розвитку територій, адже в більшості випадків те, що раніше відбувалося в їх громадах, це результат планування «зверху-донизу», тепер громади вчать спільно із владою планувати свій розвиток і свою діяльність.

Контактна інформація:

Координатори Сумського обласного підрозділу впровадження Проекту:

Олександр Такул тел. +380 50 417 71 40, E-mail: oleksandr.takul@undp.org.ua

Тамара Харченко тел. +380 95 102 74 00, E-mail: tx07@ukr.net

Центральний офіс: м. Київ 01010, вул. Івана Мазепи, 3, офіс 109-110

Тел./факс: +38 044 501 63 19, Email: info@cba.org.ua

Веб сайт Проекту: www.cba.org.ua